

APSTIPRINĀTS
Ventspils brīvostas pārvaldes
2017.gada 29.maija
Iepirkumu komisijas sēdē

ATKLĀTĀ KONKURSA

**“Kraujlaukuma izbūves Kustes dambī 2, Ventspilī
apvienotie projektēšanas darbi un būvdarbi”**

**iepirkuma identifikācijas
Nr. VBOP 2017/43**

NOLIKUMA SKAIDROJUMI Nr.2

Ventspils, 2017.gads

1. Tiek precizēts Konkursa nolikuma 9.pielikums "Iepirkuma līguma projekts" (precizētā līguma redakcija pievienota pielikumā).
2. Parakstot iepirkuma līgumu, līgumā tiks paredzēts, ka līguma izpildes laikā:
 - 2.1. Pasūtītājs rakstiski informēs Izpildītāju par savu akceptu vai motivētu noraidījumu Izpildītāja iesniegtajos būvprojekta tehniskajos risinājumos ne vēlāk kā 5 (piecu) darba dienu laikā pēc to saņemšanas;
 - 2.2. par Objekta būvprojekta stadiju izstrādi pēc būvprojekta akceptēšanas Ventspils pilsētas domes Arhitektūras un pilsētbūvniecības nodaļā, Puses sastādīs Darba pieņemšanas-nodošanas aktu, kas kļūs par iepirkuma līguma neatņemamu sastāvdaļu;
 - 2.3. Objekta būvprojekta dokumentācija un Darbu nodošanas-pieņemšanas akts tiek iesniegts Pasūtītājam, Pusēm parakstot pavadvēstuli, kurā uzskaitīti nodotie sējumi, rasējumi, dokumenti un to skaits;
 - 2.4. Izpildītājam ir jānodrošina Civiltiesiskās atbildības apdrošināšana saskaņā ar 2014. gada 19. augusta Ministru kabineta noteikumiem Nr.502 "Noteikumi par būvspeciālistu un būvdarbu veicēju civiltiesiskās atbildības obligāto apdrošināšanu". Civiltiesiskās apdrošināšanas polisei/-ēm jābūt noformētai/-ām un izsniegtai/-ām uz tikai šajā Iepirkumā paredzētā objekta izpildi. Civiltiesiskās apdrošināšanas polisi/-es un maksājuma uzdevumu/-us par apdrošināšanas prēmijas samaksu Izpildītājs iesniedz Pasūtītājam 3 (triju) darba dienu laikā pēc Līguma parakstīšanas;
 - 2.5. Pasūtītājs apņemas izskatīt saņemto dokumentāciju 5 (piecu) darba dienu laikā, parakstot Darbu nodošanas-pieņemšanas aktu vai arī sniedzot motivētu atteikumu;
 - 2.6. ja Pasūtītājs, izskatot būvprojekta dokumentāciju, konstatē nepilnības, kļūdas vai atkāpes no Līgumā un tā pielikumos noteiktajām prasībām, par to tiek sastādīts divpusējs akts, norādot termiņu, kurā Izpildītājam visi trūkumi ir jānovērš;
 - 2.7. ar brīdi, kad tiek parakstīts Darbu nodošanas-pieņemšanas akts, Darbi tiek uzskatīti par izpildītiem un nodotiem Pasūtītājam;
 - 2.8. Ja Pasūtītājs 5 (piecu) darba dienu laikā pēc dokumentācijas saņemšanas nav parakstījis nodošanas-pieņemšanas aktu un nav sniedzis motivētu atteikumu to darīt, Darbi tiek uzskatīti par izpildītiem un nodotiem Pasūtītājam.

IEPIRKUMA LĪGUMS

Nr. _____

2017.gada ____.,
Ventspilī

Ventspils brīvostas pārvalde tās pārvaldnieka Imanta Sarmuļa personā, turpmāk - Pasūtītājs, kurš darbojas uz Ventspils brīvostas pārvalde nolikuma pamata, no vienas puses, un <būvuzņēmēja pilns nosaukums un vadītāja Vārds, Uzvārds> personā, kurš darbojas uz <dokumenta nosaukums> pamata, turpmāk - Izpildītājs, no otras puses, abas puses turpmāk kopā - Puses un katra atsevišķi Puse, pamatojoties uz iepirkuma procedūras ar identifikācijas Nr. VBOP 2017/43 rezultātiem un Izpildītāja iesniegto piedāvājumu, noslēdz šādu līgumu (turpmāk - Līgums).

1. Līguma priekšmets

- 1.1. Pasūtītājs uzdod, bet Izpildītājs apņemas veikt Kraujlaukuma Kustes dambī 2, Ventspilī apvienotos projektēšanas darbus un būvdarbus (turpmāk - Darbs) atbilstoši iepirkuma procedūras (iepirkuma identifikācijas Nr. VBOP 2017/43) dokumentos noteiktajam, kas sevī ietver:
 - 1.1.1. Kraujlaukuma izbūves Kustes dambī 2, Ventspilī būvprojekta izstrādi;
 - 1.1.2. Kraujlaukuma izbūves Kustes dambī 2, Ventspilī būvdarbus un autoruzraudzības veikšanu būvdarbu laikā.
- 1.2. Izpildot Darbu, Izpildītājs ievēro Latvijas Republikā spēkā esošos normatīvos aktus un standartus, Pasūtītāja prasības un norādījumus, Līguma noteikumus un Līguma pielikumā esošos dokumentus, kas ir Līguma neatņemama sastāvdaļa.

2. Līgumā lietotie termini

- 2.1. Objekts – Darba tiešā izpildes vieta (Kraujlaukums Kustes dambī 2, Ventspilī).
- 2.2. Dienas – kalendārās dienas, ja Līgumā nav minēts citādi.
- 2.3. Defekts – jebkura Darba daļa, kas nav izpildīta saskaņā ar Līgumu, būvprojektu un Latvijas Republikas normatīvo aktu prasībām.
- 2.4. Apakšuzņēmējs – persona, kas slēdz līgumu ar Izpildītāju par noteiktas Darba daļas veikšanu.
- 2.5. Garantijas termiņš – laika posms, kas sākas no Objekta pieņemšanas ekspluatācijā datuma, un kurā Izpildītājam ir pienākums par saviem līdzekļiem un ar saviem materiāliem novērst konstatētos Defektus Pasūtītāja noteiktajā termiņā.
- 2.6. Būvuzraugs – Pasūtītāja nolīgta persona, kura Pasūtītāja vārdā veic Darba izpildes uzraudzību un ir tiesīga tiesību aktu vai Līguma noteikumu neievērošanas gadījumā apturēt Darba izpildi līdz trūkumu novēršanai. Būvuzraugs veic būvuzraudzību saskaņā ar Latvijas Republikas Ministru kabineta 2014.gada 19.augusta noteikumiem Nr. 500 „Vispārīgie būvnoteikumi”.
- 2.7. Autoruzraugs – Pasūtītāja nolīgta persona, kura nodrošina būvprojekta autora tiesības īstenot būvprojekta autentisku realizāciju dabā, nepieļaujot būvniecības dalībnieku patvaļīgas atkāpes no akceptētā būvprojekta, kā arī saistošo normatīvo aktu un standartu pārkāpumus būvdarbu gaitā. Autoruzraudzība tiek veikta saskaņā ar Latvijas

Republikas Ministru kabineta Ministru kabineta 2014.gada 19.augusta noteikumiem Nr. 500 „Vispārīgie būvnoteikumi”.

- 2.8. Būvdarbu vadītājs – būvspeciālists, kuru iecēlis galvenais būvdarbu veicējs (Izpildītājs) vai atsevišķu būvdarbu veicējs (Apakšuzņēmējs) un kura pienākums ir nodrošināt būvdarbu izpildi atbilstoši būvprojektam, kā arī ievērot citus būvniecību reglamentējošus normatīvos aktus un būvizstrādājumu izmantošanai noteiktās tehnoloģijas.
- 2.9. Būvprojekta izstrādātājs – būvspeciālists vai būvkomersants, kas uz rakstveida vienošanās pamata turpina būvprojekta izstrādi atbilstoši būvatļaujā iekļautajiem projektēšanas nosacījumiem.

3. Līgumcena

- 3.1. Par Darba izpildi kvalitatīvi, pilnā apjomā un atbilstoši Līguma nosacījumiem Pasūtītājs samaksā Izpildītājam līgumcenu EUR (.....) apmērā. Pievienotās vērtības nodokli par būvdarbiem piemēro saskaņā ar Pievienotās vērtības nodokļa likuma 142.pantā noteikto kārtību.
- 3.2. Pēc Līguma parakstīšanas, **pirms katra darba veida (būvprojekta izstrāde un būvdarbi) uzsākšanas**, avansa rēķina un bankas vai apdrošināšanas sabiedrības bezierunu avansa garantijas, atbilstošas Pasūtītāja prasībām un neatsaucamas, saņemšanas Pasūtītājs 20 (divdesmit) darba dienu laikā samaksā Izpildītājam avansu, kas nepārsniedz EUR (.....), **jeb ...% (....) no katra attiecīgā darba veida līgumcenas.**
- 3.3. Ja Līguma izpildes laikā rodas papildus darbi, tad to finansēšana tiek veikta Pusēm vienojoties, no Pasūtītāja finanšu rezerves.
- 3.4. Līguma izpildes laikā Pasūtītājs nepieciešamības gadījumos Latvijas Republikas normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā var izmantot Pasūtītāja rezervi **15% (piecpadsmit procentu)** apmērā no Izpildītāja norādītās līguma summas neparedzēto darbu izmaksu segšanai, kas sākotnēji netika iekļauti šīs iepirkuma procedūras dokumentos un nebija norādīti to apjomi, par kuriem nebija rīkota iepirkuma procedūra, jo nebija iespējams konstatēt vai iepriekš paredzēt šo darbu nepieciešamību. Šo darbu izmaksu aprēķinos par pamatu tiks ņemtas Pretendenta piedāvātas pieskaitāmās izmaksas uz neparedzēto darbu konstatācijas brīdi atbilstošas tirgus cenas darbiem, materiāliem, mehānismiem, darba laika normas. Ja Pretendents ar nodomu vai neuzmanības dēļ būs kļūdījies darbu, darbaspēka vai citu izmaksu aprēķinos, papildus izdevumi netiks apmaksāti.

4. Darba izpildes termiņi

- 4.1. Izpildītājam Darbs objektā jāuzsāk un jāpabeidz:

Nosaukums	Plānotais darbu uzsākšanas datums	Darbu izpildes laiks
Kraujlaukuma izbūves Kustes dambī 2, Ventspilī būvprojekta izstrāde, neskaitot saskaņošanu	2017.gada jūlijs	3 mēneši
Kraujlaukuma izbūves Kustes dambī 2, Ventspilī būvdarbi	2018.gada janvāris	6 mēneši

- 4.1.1. būvprojekta izstrādes darbi jāuzsāk uzreiz pēc iepirkuma līguma parakstīšanas;

- 4.1.2. par būvprojekta izstrādes izpildes datumu ir uzskatāms datums, kad saņemta atzīme būvatļaujā par projektēšanas nosacījumu izpildi;
 - 4.1.3. pēc atzīmes saņemšanas būvatļaujā par projektēšanas nosacījumu izpildi 10 (desmit) kalendāro dienu laikā Izpildītājam jāiesniedz Pasūtītājam dokumenti, kas norādīti būvatļaujā un nepieciešami būvdarbu uzsākšanas nosacījumu izpildei;
 - 4.1.4. būvdarbi jāuzsāk 3 (trīs) kalendāro dienu laikā pēc atzīmes veikšanas būvatļaujā par būvdarbu uzsākšanas nosacījumu izpildi;
 - 4.1.5. ar objekta pieņemšanu ekspluatācijā saistītā dokumentācija jāsagatavo un jānodod Pasūtītājam 60 (sešdesmit) kalendāro dienu laikā pēc būvdarbu pabeigšanas;
 - 4.1.6. nepieciešamie dokumenti, kas attiecas uz būvprojekta izstrādātāju/autoruzraugu un būvdarbu izpildītāju, būvdarbu uzsākšanas nosacījumu izpildei (t.sk. civiltiesiskās un būvniecību visu risku apdrošināšanas polises dokumenti par Apakšuzņēmējiem, u.c.) jāiesniedz ne vēlāk kā 10 (desmit) kalendāro dienu laikā pēc iepirkuma līguma parakstīšanas.
 - 4.1.7. Fiziska darbu uzsākšana un pabeigšana tiek fiksēta, sastādot attiecīgu aktu.
- 4.2. Pasūtītājs ir gatavs ar Objekta nodošanas – pieņemšanas aktu nodot Objektu, atbildību par to un uzturēšanu aktā noteiktā apjomā, Izpildītājam 7 (septiņu) dienu laikā pēc Līguma parakstīšanas.
- 4.3. Izpildītājs ir tiesīgs saņemt Darba pabeigšanas laika pagarinājumu, ja:
- 4.3.1. Pasūtītājs liedz piekļušanu Objektam pēc Līguma 4.2. punktā minētā Objekta nodošanas – pieņemšanas datuma;
 - 4.3.2. Pasūtītājs vai Būvuzraugs ir kavējis vai apturējis Darba veikšanu no Izpildītāja neatkarīgu iemeslu dēļ;
 - 4.3.3. Darba veikšanu ir kavējuši no Izpildītāja neatkarīgi apstākļi, tai skaitā būtiski specifikāciju (tehnoloģiju, konstrukciju, materiālu), darba apjomu vai rasējumu grozījumi, vai neatbilstības, kas nav Izpildītāja projektētas vai radītas;
 - 4.3.4. Darba veikšanu ir kavējuši no ilggadējiem statistiski vidējiem rādītājiem būtiski atšķirīgi nelabvēlīgi klimatiskie apstākļi.

5. Maksājumu kārtība un dokumenti

- 5.1. Avansu var saņemt, ja Izpildītājs iesniedz rēķinu un bankas vai apdrošināšanas sabiedrības izsniegtu bezierunu garantiju par avansa summu Pasūtītājam pieņemamā formā.
- 5.2. Avansa garantija ir spēkā līdz avansa dzēšanas brīdim. Avansa garantijas summa var tikt samazināta proporcionāli avansa dzēšanai, atskaitot to no Izpildītāja izrakstītajos rēķinos minētajām summām. Avansa dzēšanu drīkst uzsākt ar brīdi, kad Darba izpilde sasniegusi 20% (divdesmit procentus) no līgumcenas. Avansa dzēšanu veic proporcionāli Darba izpildei.
- 5.3. Izpildītājs 5 (piecu) dienu laikā pēc kalendārā mēneša beigām iesniedz Būvuzraugam aktu par iepriekšējā periodā izpildīto Darba daļu un ikmēneša ziņojumu, kurā ievietoti precizēti būvdarbu izpildes un naudas plūsmas grafiki, neparedzētu problēmu un risku apraksts. Būvuzraugs pārbauda Izpildītāja iesniegto aktu 7 (septiņu) dienu laikā pēc tā saņemšanas, to apstiprina vai dod rīkojumu veikt labojumus un atdod Izpildītājam. Izpildītājs iesniedz Pasūtītājam Būvuzrauga apstiprinātu aktu un rēķinu 2 (divos) eksemplāros un rēķinu 2 (divos) eksemplāros (turpmāk – Samaksas dokumenti).
- 5.4. Līgumā paredzētais katras izpildes maksājums tiek veikts 30 (trīsdesmit) darba dienu laikā no brīža, kad Pasūtītājs ir saņēmis pareizi sagatavotus Samaksas dokumentus.

- 5.5. Pēdējo aktu par iepriekšējā periodā izpildīto Darba daļu Būvuzraugs apstiprina 7 (septiņu) dienu laikā pēc Darba nodošanai – pieņemšanai nepieciešamo Darba kvalitātes pārbaūžu rezultātu saņemšanas.
- 5.6. No katra akta izpildīto darbu samaksas (neskaitot PVN) Pasūtītājs uz laiku ietur 10% (desmit procentus). 50 % (piecdesmit procentus) no ieturējuma summas Izpildītājam izmaksā 30 (trīsdesmit) dienu laikā pēc Objekta pieņemšanas ekspluatācijā. Atlikušos 50% (piecdesmit procentus) ieturējuma summas izmaksā pēc bezierunu Garantijas laika garantijas iesniegšanas un attiecīgā rēķina saņemšanas 30 (trīsdesmit) dienu laikā.
- Garantija par Objektu Izpildītājam jāiesniedz 30 (trīsdesmit) kalendāro dienu laikā pēc Objekta pieņemšanas ekspluatācijā akta apstiprināšanas.
- 5.7. Garantijas nosacījumi:
- 5.7.1. Garantijas summai jābūt 5% (piecu procentu) apmērā no izpildīto darbu izmaksām;
- 5.7.2. Garantijas izdevējs apņemas samaksāt Pasūtītājam garantijas summu pēc pirmā pieprasījuma, ja Izpildītājs nepilda Līgumā noteiktās garantijas saistības;
- 5.7.3. Pasūtītājam jānosauc tieši kādas Līgumā noteiktās saistības Izpildītājs nav izpildījis;
- 5.7.4. Garantijai jābūt spēkā visā garantijas termiņa laikā, kas ir 60 (sešdesmit) mēneši pēc attiecīgā objekta pieņemšanas - nodošanas akta parakstīšanas;
- 5.7.5. Garantijai jābūt no Izpildītāja puses neatsaucamai.
- 5.8. Līgumsodu un tiešos zaudējumus Izpildītājs atmaksā Pasūtītājam vai Pasūtītājs atskaita no Izpildītājam paredzētā maksājuma.
- 5.9. Ja iepriekšējos aktos par izpildīto Darba daļu tiek atklātas neprecizitātes, tās jālabo nākamajā aktā par izpildīto Darba daļu.
- 5.10. Darbu apjomi var tikt samazināti, ja Darba izpildes gaitā atklājas, ka Izpildītāja tāmes norādītajā apjomā tos veikt nav nepieciešams. Šajos gadījumos norēķini par izpildītājiem darbiem notiek pēc faktiskās izpildes.

6. Darba vadības apspriedes

- 6.1. Būvuzraugs rīko un vada Darba vadības sanāksmes, kurās piedalās Pasūtītāja un Izpildītāja pārstāvji, atbildīgais būvdarbu vadītājs, būvinženieris, būvuzraugs, projekta vadītājs, kā arī citi trešās puses pārstāvji, kurus Pasūtītājs vai Izpildītājs vēlas uzaicināt.
- 6.2. Darba vadības sanāksmes sasaucamas pēc vajadzības, bet ne retāk kā vienu reizi nedēļā Darba izpildes laikā, ja Puses Darba izpildes laikā nav lēmušas savādāk. Pirmā Darba vadības sanāksmes sasaucama ne vēlāk kā 3 (trīs) dienas pirms Darba uzsākšanas. Darba sanāksmē ir jāpiedalās Izpildītājam.
- 6.3. Darba vadības sanāksmēs jāizskata ar Darba izpildi saistītās problēmas, neatbilstības, organizatoriskie un kvalitātes jautājumi u.c.
- 6.4. Pasūtītājs nodrošina telpas un aprīkojumu Darba vadības sanāksmju rīkošanai.

7. Paziņojumi un informēšana

- 7.1. Par visiem apstākļiem, kas ietekmē Darbu izpildi, tai skaitā negatīvi ietekmē to kvalitāti, palielina Darba izmaksas vai aizkavē Darba izpildi, Izpildītājs nekavējoties, bet ne vēlāk kā 3 (trīs) dienu laikā no brīža, kad par šādiem apstākļiem tam kļuvis zināms, informē Pasūtītāju.

- 7.2. Katrai Pusei ir pienākums nekavējoties vai pēc iespējas īsākā laikā paziņot otrai Pusei par iespējamām izmaiņām vai apstākļiem, kurus tā paredz grozīt vai spiesta radīt no jauna un kuri var negatīvi ietekmēt darbu kvalitāti, izmainīt līgumcenu vai Darba veikšanas laiku, bet ne vēlāk kā 3 (trīs) dienu laikā no dienas, kad par šādiem apstākļiem ir kļuvis zināms.
- 7.3. Izpildītājam nekavējoties jāinformē Pasūtītājs, ja tiek konstatēti šādi apstākļi:
 - 7.3.1. Līguma dokumentos dotie dati atšķiras no faktiskajiem apstākļiem;
 - 7.3.2. Līguma dokumenti ir nepilnīgi vai kļūdaini, sagatavoti tā, ka Darba veikšana atbilstoši tiem, kādai no Pusēm būtu, neiespējama;
 - 7.3.3. Līguma izpildei nozīmīgi apstākļi ir mainījušies vai radušies jauni.
- 7.4. Pasūtītājam ne vēlāk kā 30 (trīsdesmit) dienu laikā no konstatācijas jāziņo Izpildītājam par Darba veikšanas laikā konstatētiem Defektiem, ja tādi tiek konstatēti.

8. Līguma izpildē iesaistītais personāls, apakšuzņēmēji un to nomaiņa

- 8.1. Darba veikšanai Izpildītājs iesaista savā piedāvājumā norādīto personālu (speciālistus) un Apakšuzņēmējus. Izpildītājs ir atbildīgs par sava personāla (speciālistu) un Apakšuzņēmēju veiktā darba atbilstību šī Līguma prasībām.
- 8.2. Personāla un/vai apakšuzņēmēju, par kuriem Izpildītājs informējis Pasūtītāju, un/vai uz kuru iespējam balstījies, lai apliecinātu, ka to kvalifikācija atbilst dalības paziņojumā un iepirkuma procedūras dokumentos noteiktajām prasībām, nomaiņa vai jauna personāla un/vai apakšuzņēmēju iesaistīšana, drīkst notikt tikai ar Pasūtītāja rakstveida piekrišanu. Piedāvātā personāla un apakšuzņēmēju kvalifikācijai jāatbilst Iepirkuma procedūras dokumentos definētajām prasībām un uz apakšuzņēmēju nedrīkst būt attiecināmi Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu likuma 42.pantā minētie izslēgšanas nosacījumi. Personāla un/vai apakšuzņēmēju nomaiņu izskata un izvērtē Ventspils brīvostas pārvaldes iepirkumu komisija 3 (trīs) darba dienu laikā pēc visu nepieciešamo dokumentu no Izpildītāja saņemšanas.

9. Pušu tiesības un pienākumi

- 9.1. Izpildītājs apņemas nodrošināt Darba izpildi Līgumā noteiktajā termiņā un kārtībā, atbilstošā kvalitātē, ievērojot iepirkuma dokumentu un izstrādātā būvprojekta prasības, spēkā esošus būvnormatīvus un standartus, darba drošības un tehniskās normas, kā arī uzturot Objektu atbilstošā kārtībā. Nododot Objektu Pasūtītājam, Izpildītājs nodod visu izpildedokumentāciju par Līguma priekšmetu un visus nepieciešamos atzinumus par izpildītajiem darbiem.
- 9.2. Izpildītāja pienākums ir katru mēnesi līdz 30.datumam, vai līdz nākamajai darba dienai, ja 30.datums sakrīt ar brīvdienai, iesniegt Pasūtītājam aktualizētu naudas plūsmas grafiku, fotogrāfijas vai shēmas (elektroniski) ar paveikto darbu fiksāciju un ikmēneša darba progressa atskaiti.
- 9.3. Pusēm ir pienākums nodrošināt savu pārstāvju piedalīšanos Darba vadības sanāksmēs, kuras laiku un vietu Puses iepriekš saskaņo. Ja kādas personas neierašanās rezultātā rodas Līguma izpildes kavējumi vai traucējumi, par tiem atbild tā Puse, kuras intereses šī persona pārstāv.
- 9.4. Pasūtītāja pienākums ir nodrošināt maksājumu veikšanu Līgumā norādītajos termiņos un kārtībā, kā arī nodrošināt savlaicīgu dokumentu iesniegšanu Ventspils pilsētas domes Būvniecības administratīvajā inspekcijā (turpmāk – Būvniecības administratīvā

inspekcija), lai tiktu veikta atzīme būvatļaujā par padziļināšanas darbu uzsākšanas nosacījumu izpildi.

- 9.5. Izpildītāja pienākums ir pirms līgumu noslēgšanas ar Apakšuzņēmējiem, ievērot Līguma 8. sadaļu.
- 9.6. Izpildītājam jānodrošina būvinspektora, ugunsdzēsības un glābšanas dienesta pārstāvju, Pasūtītāja vai jebkuras viņa pilnvarotas personas piekļūšana Objektam vai vietām, kurās tiek veikti ar Līgumu saistītie darbi.
- 9.7. Akti, kas tiek doti saskaņā ar Līgumu, jānoformē rakstveidā. Par rakstveida aktu jebkurā gadījumā uzskatāmi arī ziņojumi un rīkojumi, kas fiksēti Darba vadības sanāksmju protokolos, autoruzraudzības vai būvdarbu žurnālā. Ja tas ir nepieciešams, tad pēc ziņojuma vai rīkojuma saņemšanas Puses vienojas par Darba pabeigšanas laika grafiku un/vai izmaksu izmaiņām.
- 9.8. Izpildītājs saskaņā ar Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem atbild par visiem tiešajiem zaudējumiem Pasūtītājam un trešajām personām, kas radušies Līguma neizpildes vai nepienācīgas izpildes dēļ.
- 9.9. Izpildītājam ir pienākums informēt Pasūtītāju par prasībām, tiesvedību un zaudējumiem, kas attiecas uz Izpildītāju, ne vēlāk kā 30 (trīsdesmit) dienu laikā no minēto gadījumu iestāšanās brīža.
- 9.10. Ja Darbs nav izpildīts atbilstoši Līguma noteikumiem Izpildītāja vainas dēļ, Izpildītājs par saviem līdzekļiem, pēc pirmā Pasūtītāja pieprasījuma un Pasūtītāja noteiktajā saprātīgā termiņā novērš trūkumus, nepilnības vai neatbilstību Darba izpildē. Ja tehnoloģisku iemeslu dēļ trūkumu, nepilnību vai neatbilstību novēršanai ir nepieciešams ilgāks termiņš, nekā Pasūtītāja noteiktais, Puses vienojas par citu termiņu atbilstoši tehnoloģiskajām prasībām.
- 9.11. Pasūtītājam un Izpildītājam kopīgi jānovērtē veikto darbu apjoms, veicot nepieciešamos mērījumus. Mērījumi jāizpilda atbilstoši tehnoloģiskā procesa prakses prasībām.
- 9.12. Ja kāda no Pusēm veic mērījumus, lai pārbaudītu otras Puses ziņojumu pareizību, bet pārbaude liecina, ka iesniegtais otras Puses ziņojums atbilst īstenībai, tad izdevumus atmaksā pārbaudes ierosinātājs. Ja pārbaude liecina, ka iesniegtais otras Puses ziņojums neatbilst īstenībai, tad izdevumus atmaksā šī ziņojuma sniedzējs.

10. Izpildītāja garantijas un apdrošināšana

- 10.1. Visā Darba veikšanas laikā un līdz visa Darba pabeigšanai un nodošanai Pasūtītājam, Izpildītājam ir jānodrošina sava Civiltiesiskās atbildības apdrošināšana ar apdrošināšanas limitu ne mazāku kā 10% (desmit procenti) no līgumcenas. Civiltiesiskās apdrošināšanas polisi un maksājuma uzdevumu par apdrošināšanas prēmijas samaksu Izpildītājs iesniedz Pasūtītājam 3 (trīs) darba dienu laikā pēc Līguma parakstīšanas.
- 10.2. 10 (desmit) dienu laikā pēc Līguma parakstīšanas Izpildītājs veic būvniecības visu risku apdrošināšanu vismaz 100% (viens simts procentu) apmērā no līgumcenas uz Darba izpildes laiku, polisi par apdrošināto norādot Pasūtītāju, un iesniedz Pasūtītājam apdrošināšanas polisi un maksājuma uzdevumu par apdrošināšanas prēmijas samaksu.
- 10.3. Veiktā Darba garantijas laiks atbilstošs Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem – 5 (pieci) gadi no Objekta pieņemšanas ekspluatācijā akta parakstīšanas brīža. Izpildītājam ir pienākums novērst garantijas termiņa laikā konstatētos būvniecības Defektus, ja tie ir radušies Izpildītāja vainas dēļ. Puses abpusēji rakstiski vienojas par Defektu novēršanas termiņu.

- 10.4. Ja Izpildītājs uzskata, ka viņš nav atbildīgs par garantijas laikā radušos Defektu, Izpildītājs par to rakstiski paziņo Pasūtītājam. Strīdus un domstarpības Puses atrisina pārrunu ceļā vai pieaicinot neatkarīgu ekspertu, ko nozīmējusi Latvijas Būvzinieņu savienība. Ja risinājums netiek panākts, tad Puses to risina Latvijas Republikas normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā.
- 10.5. Izpildītājs nodrošina bezierunu garantiju avansa maksājumam avansa summas apmērā. Avansa garantijai jābūt spēkā no avansa vai jebkuras tās daļas izmaksāšanas brīža līdz pilnīgai avansa summas dzēšanai. Kad avansa summa ir dzēsta, Pasūtītājs atdod Izpildītājam avansa garantiju.
- 10.6. Ja avansa garantijas termiņš ir beidzies un Izpildītājs to nav pagarinājis gadījumos, kad ir nepieciešams pagarināt, Pasūtītājam ir tiesības veikt atskaitījumus, kas nepārsniedz Izpildītājam jau veikto maksājumu kopsummu, no nākamajiem maksājumiem Izpildītājam.
- 10.7. Visos gadījumos, kad Līgums tiek izbeigts, Pasūtītājs var pieprasīt finanšu institūcijai atmaksāt naudas summas, ko Izpildītājs ir parādā Pasūtītājam.
- 10.8. Pirms Darba uzsākšanas Izpildītājs noslēdz būvspeciālistu civiltiesiskās apdrošināšanas līgumu un būvdarbu veicēja civiltiesiskās apdrošināšanas līgumu par visu būvdarbu un garantijas laiku (norādot objekta nosaukumu un iepirkuma procedūras identifikācijas numuru). Sākotnējam līgumam jābūt ne mazāk kā uz 5 (pieciem) gadiem. Būvspeciālistu pašrisks – 1'000 EUR (viens tūkstotis *euro*). Apdrošināšanas līgums jānoslēdz atbilstoši Latvijas Republikas Ministru kabineta 2014.gada 19.augusta noteikumiem Nr.502 „Noteikumi par būvspeciālistu un būvdarbu veicēju civiltiesiskās atbildības obligāto apdrošināšanu”.
- 10.9. Ja būvdarbus vienā būvobjektā veic divi būvdarbu veicēji vai vairāk, civiltiesiskās atbildības apdrošināšana attiecas uz galveno būvdarbu veicēju. Galvenais būvdarbu veicējs apdrošina atbildību par zaudējumiem, ko izraisa galvenais būvdarbu veicējs un piesaistītie apakšuzņēmēji.
- 10.10. Darbu Objektā nedrīkst veikt bez Līguma slēgšanas brīdī spēkā esošajos normatīvajos aktos noteiktās civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas. Apdrošināšanu apliecinošus dokumentus, tai skaitā maksājuma uzdevumi par apdrošināšanas prēmijas samaksu, Izpildītājs iesniedz Pasūtītājam ne vēlāk kā 3 (trīs) kalendāro dienu laikā pēc Līguma parakstīšanas.
- 10.11. Ja noslēgtā apdrošināšanas līguma termiņš tuvojas beigām, bet Darbi vai garantijas termiņš vēl turpinās, Izpildītājam ir pienākums pirms spēkā esošā apdrošināšanas līguma darbības beigām, iesniegt Pasūtītājam jaunu apdrošināšanas līgumu (kurā noteikti tādi paši apdrošināšanas nosacījumi kā iepriekšējā apdrošināšanas līgumā) ar beigu termiņu līdz garantijas termiņa beigām.

11. Darba aizsardzība, darba pabeigšana un nodošana-pieņemšana

- 11.1. Pasūtītājs ar šo Līgumu pilnvaro Izpildītāju veikt projekta sagatavošanas un darba aizsardzības koordinators pienākumus atbilstoši Ministru kabineta 2003.gada 25.februāra noteikumos Nr.92 „Darba aizsardzības prasības, veicot būvdarbus” noteiktajām prasībām. Izpildītājs atbild par visu Objektā veicamo darbu drošību un darba aizsardzības pasākumu veikšanu atbilstoši Izpildītāja piedāvājumam Pasūtītāja iepirkumā ar identifikācijas Nr. VBOP 2017/43, Darba aizsardzības likumam un ar to saistītajiem normatīvajiem aktiem.

- 11.2. Par Darba pabeigšanas brīdi tiek uzskatīta diena, kad šī Līgumā minētais Objekts pieņemts ekspluatācijā saskaņā ar Latvijas Republikas Ministru kabineta 2014.gada 14.oktobra noteikumiem Nr.633 „Autoceļu un ielu būvnoteikumi”.

12. Pušu pārstāvji

- 12.1. Izpildītāja personālu, kuru tas iesaistījis Līguma izpildē, par kuru sniedzis informāciju Pasūtītājam un kura kvalifikācijas atbilstību izvirzītajām prasībām Pasūtītājs ir vērtējis, drīkst mainīt tikai ar Pasūtītāja rakstisku piekrišanu.
- 12.2. Izpildītājam ir pienākums 10 (desmit) kalendāro dienu laikā pēc Līguma parakstīšanas rakstveidā iesniegt datus Pasūtītājam par Līguma izpildē iesaistītajiem būvspeciālistiem, norādot vārdu, uzvārdu un tālruņa numuru, kā arī iesniegt visus normatīvajos aktos noteiktos nepieciešamos dokumentus par būvspeciālistiem, kas nepieciešami, lai uzsāktu būvdarbu izpildi.
- 12.3. Pasūtītājs 10 (desmit) kalendāro dienu laikā no Līguma parakstīšanas informē Izpildītāju par Objekta Būvuzraugu, norādot vārdu, uzvārdu, tālruņa numuru.

13. Pušu atbildība

- 13.1. Par katra Līgumā noteiktā Darba izpildes termiņa kavējumu, ja kavējums radies Izpildītāja vainas dēļ, Pasūtītājam ir tiesības pieprasīt no Izpildītāja nokavējuma procentus 1% (viena procenta) apmērā no līgumcenas par katru nokavēto dienu, bet ne vairāk kā 10% (desmit procentus) no līgumcenas.
- 13.2. Par maksājumu nokavējumu Izpildītājs ir tiesīgs pieprasīt no Pasūtītāja līgumsodu 1% (viena procenta) apmērā no līgumcenas par katru nokavēto dienu, bet ne vairāk kā 10% (desmit procentus) no līgumcenas.
- 13.3. Līgumsoda samaksa neatbrīvo Puses no saistību pienācīgas izpildes.
- 13.4. Puses tiek atbrīvotas no atbildības par Līguma pilnīgu vai daļēju neizpildi, ja šāda neizpilde radusies nepārvaramas varas vai ārkārtēja rakstura apstākļu rezultātā, kuru darbība sākusies pēc Līguma noslēgšanas un kurus nevarēja iepriekš ne paredzēt, ne novērst. Pie nepārvaramas varas vai ārkārtēja rakstura apstākļiem pieskaitāmi, bet ne tikai: stihiskas nelaimes, avārijas, katastrofas, epidēmijas, kara darbības, blokādes, varas un pārvaldes institūciju rīcība, normatīvo tiesību aktu, kas būtiski ierobežo un aizskar Pušu tiesības un ietekmē uzņemtās saistības, pieņemšana un stāšanās spēkā.
- 13.5. Pusei, kas cietusi no nepārvaramas varas apstākļu iestāšanās, ir pienākums 5 (piecu) darba dienu laikā pēc brīža, kad tā par šādiem apstākļiem uzzinājusi, rakstveidā paziņot par tiem otrai Pusei un pēc otras Puses pieprasījuma arī iesniegt kompetentu iestāžu izsniegta izziņa.
- 13.6. Līguma saistību neizpildes gadījumā vainīgā Puse atlīdzina otrai Pusei radītos tiešos zaudējumus, kas radušies Līguma saistību neizpildes vai nepienācīgas izpildes rezultātā. Netiešie zaudējumi – neiegūtie ienākumi, kurus cietušais būtu saņēmis, otrai Pusei izpildot saistības, netiek atlīdzināti.
- 13.7. Gadījumā, ja Pasūtītājs vai Izpildītājs bez attaisnojoša iemesla vienpusēji atkāpjas no Līguma, tam ir pienākums atlīdzināt otrai Pusei radušos tiešos zaudējumus, izņemot gadījumus, kad vienpusējo atkāpšanos pieļauj Līgums.
- 13.8. Ja līgumsods sasniedz 10% (desmit procentus) no līguma summas, Pasūtītājs, informējot Izpildītāju, var vienpusēji atkāpties no Līguma.
- 13.9. Izpildītājs Līguma izpildes laikā ir atbildīgs par:

- 13.9.1. Darba veikšanu un organizēšanu atbilstoši saskaņotam Darba veikšanas grafikam, naudas plūsmas grafikam;
 - 13.9.2. darbību Objektā saskaņā ar Līgumā noteikto;
 - 13.9.3. savlaicīgu paziņojumu veikšanu sakarā ar iespējamām izmaiņām, pretrunām dokumentos, pārbaudēm un citiem apstākļiem, kā arī Līgumā paredzētajiem ziņojumiem, un atskaitēm;
 - 13.9.4. faktiski paveikto darbu uzmērīšanu un apjomu mērījumu pareizību;
 - 13.9.5. ziņojumu sagatavošanu Darba vadības apspriedēm, kur atspoguļo iepriekšējā atskaites periodā paveikto un plānotos darbus nākamajam atskaites periodam;
 - 13.9.6. atklāto Defektu savlaicīgu un kvalitatīvu novēršanu;
 - 13.9.7. Objektā veicamo darbu drošības tehniku, ugunsdrošību un citiem pasākumiem atbilstoši Latvijas Republikā spēkā esošo normatīvo aktu prasībām, kā arī par pieguļošās teritorijas piegružošanu, tai skaitā smilts, būvgružu vai dubļu iznešanu no būvobjekta;
 - 13.9.8. inženierkomunikāciju saglabāšanu. Par komunikāciju bojājumiem nekavējoties Izpildītājs ziņo Pasūtītājam, inženiertīklu dienestam un Ventspils pilsētas domes Arhitektūras un pilsētībūvniecības nodaļas tīklu inženierim;
 - 13.9.9. savu izdevumu apmaksu, kas saistīti patērēto elektroenerģiju, ūdeni, kanalizāciju un sakariem;
 - 13.9.10. Būvniecības administratīvās inspekcijas un Būvuzrauga informēšanu, ja Darbi tiek veikti brīvdienās, bet ne vēlāk kā 1 (vienu) darba dienu pirms darbu uzsākšanas;
 - 13.9.11. Izpildītājs paziņo Būvuzraugam par segto darbu uzrādīšanu 2 (divas) darba dienas pirms konstrukciju aizsegšanas.
 - 13.9.12. sākot ar Līguma spēkā stāšanās brīdi līdz Līgumā paredzētā Darba pabeigšanai un nodošanai Pasūtītājam Izpildītājs ir atbildīgs par visu Līguma izpildei nepieciešamo un izmantojamo īpašumu, materiāliem, iekārtām, konstrukcijām, celtnēm, projekta būvēm. Bojājumu vai citā veidā radītu zaudējumu gadījumā Izpildītājs zaudējumus sedz par saviem līdzekļiem. Izpildītājs ir atbildīgs par tiem bojājumiem un zaudējumiem, kas radušies Izpildītāja vai tā Apakšuzņēmēju vainas dēļ.
- 13.10. Lai Līguma izpildes laikā garantētu operatīvu un kvalitatīvu Darba veikšanu, Pasūtītājs ir atbildīgs par:
- 13.10.1. Būvuzraudzības funkciju nodrošināšanu;
 - 13.10.2. Inženierizpētes un/vai ekspertīzes nodrošināšanu;
 - 13.10.3. Izpildītājam nepieciešamo dokumentu vai informatīvo dokumentu un izmaiņu savlaicīgu sagatavošanu un iesniegšanu, tai skaitā būvatļaujas kopijas izsniegšanu;
 - 13.10.4. izmaiņu veikšanu Līguma dokumentos;
 - 13.10.5. pārbaužu un kontroles īstenošanu saskaņā ar normatīvo aktu un Līguma dokumentu prasībām;
 - 13.10.6. Pasūtītāja pilnvaroto pārstāvju darbu;
 - 13.10.7. Darba pieņemšanas kārtību;
 - 13.10.8. Objekta pieņemšanu ekspluatācijā.

14. Līguma darbība

- 14.1. Līgums stājas spēkā, kad to parakstījušas abas Puses, un paliek spēkā līdz Pušu savstarpējo saistību pilnīgai izpildei.
- 14.2. Līgumu var apturēt uz noteiktu laiku vai pārtraukt tā darbību pēc Pušu savstarpējās vienošanās.
- 14.3. Pasūtītājam ir tiesības vienpusēji atkāpties no Līguma pirms Darba pilnīgas pabeigšanas par to paziņojot Izpildītājam vienu mēnesi iepriekš, ja:
 - 14.3.1. Izpildītāja vainas dēļ ir aizkavēta Darbu izpilde par 30 (trīsdesmit) dienām, un šī kavējuma cēlonis nav tādi apstākļi, kas saskaņā ar Līgumu vai normatīvo aktu noteikumiem dod Izpildītājam tiesības uz termiņa pagarinājumu;
 - 14.3.2. Darbs veikts, pārkāpjot Līgumā un ar to saistītos dokumentos noteikto, un arī pēc atkārtota rakstiska atgādinājuma nav uzsākta Defektu novēršana vai, ja Izpildītājs kādā citādā veidā nepilda Līguma saistības tādā mērā, ka tiek apdraudēta Darba kvalitāte un izpildes termiņi;
 - 14.3.3. Izpildītājs normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā tiek atzīts par maksātnespējīgu vai arī tiek pieņemts lēmums par tā likvidāciju;
 - 14.3.4. ja nepārvaramās varas apstākļi ilgst vairāk nekā 3 (trīs) kalendāros mēnešus;
 - 14.3.5. ja pietiekamā apmērā neizdodas piesaistīt finansējumu Darba izpildei.
- 14.4. Izpildītājam ir tiesības vienpusēji atkāpties no Līguma vienu mēnesi iepriekš par to paziņojot Pasūtītājam šādos gadījumos:
 - 14.4.1. ja Pasūtītājs aizkavē Līgumā noteikto maksājumu saistību izpildi vairāk nekā par 30 (trīsdesmit) dienām;
 - 14.4.2. ja Pasūtītājs nav savlaicīgi nodrošinājis Līgumā atrunātos pienākumus.
- 14.5. Gadījumos, kad Līgums tiek izbeigts pēc Pasūtītāja iniciatīvas pirms termiņa, Pasūtītājs apmaksā Izpildītājam uz Līguma izbeigšanas brīdi visus izpildītos darbus.
- 14.6. Līguma saistību neizpildes gadījumā, kas radušies Līguma saistību neizpildes vai nepienācīgas izpildes rezultātā un kas ir par pamatu tam, ka kāda no Pusēm vienpusēji atkāpjas no Līguma, vainīgā Puse maksā otram Pusei līgumsodu 10% (desmit procentu) apmērā no līgumcenas.
- 14.7. Visi grozījumi, papildinājumi pie Līguma, kā arī citas Pušu vienošanās, kas ir saistītas ar tā izpildi un darbību, noformējamās rakstveidā un stājas spēkā pēc tam, kad tās parakstījušas abas Puses. Visi Līguma papildinājumi, grozījumi un vienošanās ir Līguma neatņemamas sastāvdaļas.
- 14.8. Pārējās, Līgumā neatrunātās Pušu savstarpējās tiesiskās attiecības apspriežamas saskaņā ar Latvijas Republikas Civillikuma un citu spēkā esošu Latvijas Republikas normatīvo aktu prasībām un noteikumiem.

15. Līguma grozīšana

- 15.1. Ja, sākot no Izpildītāja piedāvājuma iesniegšanas dienas, ir stājušies spēkā normatīvie tiesību akti, kas nav bijuši spēkā Līguma parakstīšanas brīdī, vai veikti normatīvo tiesību aktu grozījumi, tad Puses vienojas, ka tiek sastādīta vienošanās par Līguma grozījumiem.
- 15.2. Ja tiek veiktas izmaiņas projekta dokumentācijā, Pasūtītājs ir tiesīgs rakstveidā pieprasīt, lai tiek veiktas izmaiņas Darbos, to rezultātā. Pēc šāda pieprasījuma saņemšanas Izpildītājam ir pienākums izdarīt Pasūtītāja pieprasītās izmaiņas veicamajos Darbos, to rezultātā.
Izmaiņas nevar attiekties uz tām prasībām, kas sākotnēji ir noteiktas iepirkuma procedūras dokumentācijā. Ja Pasūtītāja pieprasītās izmaiņas neprasa būtiskas izmaiņas

(vairāk kā 15%) Darbu apjomā, Izpildītāja pienākums ir veikt Pasūtītāja pieprasītās izmaiņas, bet Izpildītājam šādā gadījumā ir tiesības uz Darbu izpildes kalendārā laika grafikā noteiktā termiņa pagarinājumu, par kuru Puses vienojas atsevišķi.

Lai izvairītos no domstarpībām, Puses apliecina, ka šī Līguma punkta noteikumi nav attiecināmi uz situācijām, kad izmaiņas tiek pieprasītas sakarā ar Izpildītāja nepienācīgi veiktiem pienākumiem un/vai kompetentu valsts vai pašvaldības iestāžu vai amatpersonu prasībām, un/vai izmaiņām normatīvajos aktos, jo šajos gadījumos Izpildītājs nepieciešamās izmaiņas veic bez tiesībām uz izmaiņām Darbu izpildes termiņos un/vai atlīdzības apmērā.

- 15.3. Ja Pasūtītājs samazina veicamo Darbu apjomu, attiecīgi samazinās arī Izpildītājam izmaksājamā atlīdzības summa, pēc šajā Līgumā un tā pielikumos iesniegtajā Izpildītāja piedāvājumā norādītajiem izcenojumiem. Ja Pasūtītājs Līguma izpildes laikā maina Darbu vai konstrukciju, materiālu apjomus uz mazākiem apjomiem, vai arī tā veidus, risinājumus, un Izpildītājs jau ir veicis nepieciešamo materiālu vai iekārtu pasūtījumu, vai veicis atbilstošus Darbus, saskaņā ar sākotnējām Pasūtītāja prasībām, un šo izmaiņu rezultātā Darbu veikšanai vairs nav nepieciešami iepriekš pasūtītie materiāli vai iekārtas, vai izpildītie Darbi, bet Izpildītājam nav iespēju attiecīgos pasūtījumus atcelt jeb šāda atcelšana ir nesamērīgi dārga, tad Pasūtītājs kompensē Izpildītājam izdevumus, kas saistīti ar iepriekšminēto konstrukciju, materiālu iegādi (ar nosacījumu, ka tie nodoti Pasūtītāja īpašumā) vai Darbu izpildi.

16. Citi noteikumi

- 16.1. Visi strīdi un domstarpības, kas var rasties Līguma izpildes gaitā vai tā atsevišķu punktu izpratnē, tiek risināti sarunu ceļā. Ja sarunu ceļā viena kalendārā mēneša laikā atrisinājumu nevar panākt, tad strīds var tikt nodots izšķiršanai Latvijas Republikas tiesā saskaņā ar Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem.
- 16.2. Līgumā izveidotais noteikumu sadalījums pa sadaļām ar tām piešķirtajiem nosaukumiem ir izmantojams tikai un vienīgi atsaucēm un nekādā gadījumā nevar tikt izmantots vai ietekmēt Līguma noteikumu tulkošanu.
- 16.3. Līgumam tiek pievienoti zemāk uzskaitītie dokumenti, kas ir Līguma pielikumi un neatņemama sastāvdaļa:
- 16.3.1. Tehniskā specifikācija – 1.pielikums uz __ (.....) lapām.
 - 16.3.2. Projektēšanas uzdevums 2. Pielikums uz __ (.....) lapām.
 - 16.3.3. Darbu tāme – 3.pielikums uz __ (.....) lapām.
 - 16.3.4. Darbu izpildes kalendārais laika grafiks – 4.pielikums uz __ (.....) lapām.
- 16.4. Līgums sagatavots latviešu valodā 2 (divos) eksemplāros uz ____ (.....) lapām, viens Līguma eksemplārs glabājas pie Pasūtītāja, viens pie Izpildītāja. Abiem Līguma eksemplāriem ir vienāds juridisks spēks. Ja Līgums tiks tulkots citā valodā, noteicošais ir teksts latviešu valodā.

17. Pušu rekvizīti

	Pasūtītājs	Izpildītājs
	Ventspils brīvostas pārvalde	
Nodokļu maksātāja reģ. numurs	90000284085	

Adrese	Jāņa iela 19, Ventspils LV-3601	
Bankas nosaukums		
Bankas kods		
Bankas konta Nr.		

Pušu paraksti:

Pasūtītājs

(amats, paraksts, vārds, uzvārds, zīmogs)

Izpildītājs

(amats, paraksts, vārds, uzvārds, zīmogs)